

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 1/2 an 10 cor.
pe 1/4 an 5 cor.
pe o lună 2 cor.
N-ri de Duminică pe an 4 cor.
Pentru România și străinătate pe an
40 franci.

Manuscrisurile se acceptază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERȚIUNILE:
de un gir garment: prima dată 10
bani; a doua oară 15 bani; a treia
oară 20 b. de fiecare publicare.

Adăpt abonamentele, cărți și inserții
sunt suptă de pișci înăuntru în Arad.

Telefon pentru oraș și comitatul

Scrisori adresate să se primească.

Anul VIII.

NUMER de DUMINECĂ

Nr. 50.

DREPTATEA STĂPÂNITORILOR.

(R) În ședința de Mercuri a adunării comitatului Aradului s'au votat 200.000 coroane pentru facerea drumurilor, ca astfel poporul să aibă de lucru, să câștige ceva. Să mai aline foamea care bătute în unele părți, ear în alte multe părți bate la ușă.

Banii s'au împrumutat tot dela comitat: din fondul drumurilor. Din ai noștri vom lua, să dăm alor noștri, — așa ni-am zis cu toții când am citit pentru ce suntem chemați la ședință. Și toți Românii din sfatul comitatului ne hotărâserăm să votăm suma cerută.

Când am văzut însă cum au de gând domnii din fruntea comitatului să împartă cele 200.000, ni s'a urcat sângele în față de năcaz.

În comitatul Aradului sunt adică 214.250 Români, față de 71.894 Unguri și 34.500 Nemți. În acel fond al drumurilor banii cei mai mulți sunt deci strinși dela Români, dela plugarii noștri mai săraci și mai cu stare. Era deci cu dreptate ca din suma de 200.000 să se împartă îndouit mai mult pentru drumurile din satele române decât pentru drumurile de prin satele ungurești și nemțești. Când colă ce s'a întâmplat? Fișpanul, vicșpanul și ceilalți din fruntea comitatului abea a cincea parte din sumă au

sortit-o pentru locurile românești, ci partea cea mai mare din bani vor împărți-o printre Unguri.

Nedreptatea cea mare este însă nu asta, ci faptul că se împart bani pe unde nu e lipsă, căci prin satele dela câmp (ungurești) s'a făcut anul acesta griu, și se știe că Ungurii de p'acolo nu s' primejduiți să rabde foame, pe când prin satele dela munte românești nu s'a făcut nici un fir de porumb (vucuruz), așa că bietii români de pe Crișuri și de pe Murăș nu au ce să mănânce, ci o foame înspăimântătoare bintue printre ei.

Și cu toate astea s'au dat pentru cercul sărac (locuit de Români) al Halmajului abia 5000 coroane, pentru părțile Boros-Sebișului 3000 coroane, pentru cercul Radnei abea 5000 coroane, pe când pentru părțile ungurești sume de câte 73.000 coroane. Pentru două sate ungurești bogate: Fakert și Szentleányfalva 10.000, va să zică tocmai suma ce s'a dat pentru cele peste o sută sate românești din cercurile Radnei și Halmajului...

Așa fiind, bine înțeles că Românii din sfatul comitatului și-au ridicat cu putere cuvântul și au arătat ce batjocură este fapta domnilor din fruntea comitatului.

Zadarnic am vorbit însă noi căci glasul românesc a fost înăbușit de voturile — notarilor și a celorlalți slujbași cei mai mulți

aleși cu voturi românești în sfatul comitatului.

Și așa banii se vor împărți nu după cum am crezut noi că este cu dreptate, ci după cum socot mai marii comitatului că e mai bine pentru satele ungurești.

Domnii aceștia — fișpanul, vicșpanul și toate fibiralele și solgăbiralele — în curind o să colinde prin satele române, cerind votul Românilor pentru ca astfel să se aleagă în Dieta țării earăși deputați din neamul unguresc...

Dacă se vor mai găsi Români așa de prăpădiți, încât să nu asculte de sfatul fruntașilor români cari luptă pentru binele lor, ci s'ar da cu slujbașii comitatului cari în felul de mai sus înțeleg a face dreptate, apoi cu adevărat sunt vrednici să moară de foame pe sub garduri.

Ministrul de finanțe ungar în Viena. Din Viena se telegrafează, că ministrul de finanțe Lukács Mercuri seara a sosit dela Budapesta acolo, ear Joi după amiază s'a rentors la Budapesta.

Tratatul comercial german. Din Viena se depeșează: Conte Auersberg, cav. Rössler, bar. Beck și consilierul aulic Mihalovici Mercuri seara au plecat la Berlin pentru a relua desbaterile în afacerea tratatului germano-austro-ungar din încredințarea guvernului imperial german.

CARMEN SYLVA

PE DUNĂRE.

27 APRILIE — 3 MAIU 1904.

Dunăre, Dunăre
Drum fără pulbere...

(Cântec vechiu).

Călătorim noaptea întreagă, ca să ajungem la Turnu-Severin în revărsatul zorilor. De aci vom lua vaporul și vom urca mai multe ceasuri în susul apei, ca să vedem Porțile-de-fier, munții cei minunat de frumoși de pe cele două țăr-muri, iar apoi ne vom coborâ zile de-a rândul până la mare. Gândurile aleargă înaintea acestei frumoase călătorii și în mersul lin al trenului, noaptea, icoană după icoană se perindă în închipuirea mea...

E vorba să văd întâia dată gurile Dunărei, care s'a lucrat fără preget atât amar de ani până au devenit navigabile; căci nu numai mândrul Rin, ci și Dunărea se pierde în nisipuri, și numai după opintiri uriașe am izbutit ca și vapoarele mari să o poată străbate în sus până la Galați.

Pe Dunăre am venit odinioară în țară, ca nevastă tânără, acum trei-zeci și cinci de ani, când nu erau încă drumuri de fier pe aci!

Pe Dunăre a venit și tânărul Domnitor, trecând prin rândurile oștirilor pornite în contra pa-

triei sale; în rândurile acelorași oștiri el câștigase biruințe puțin mai înainte!

Tot pe Dunăre m'am dus în patria mea cu singurul meu copil, ca să le arăt bunicilor pe mica mea zână!

La obârșia Dunărei, în Sigmaringen, stam altă dată și mă gândeam, cum s'au împrăștiat în lumea mare toți copiii acestui castel și cum a sângerat inima duioasă a bieteii lor mame! Aci, în Sigmaringen, se născuseră toți acești copii nespuse de frumoși, cu trăsăturile alese și armonice, cu inimă bărbătești și mărețe! Căci serioși erau cu toții acești copii de Hohenzollern; serioși ca și patria lor, care nu zimbește ca Rinul, ci are o înfățișare din cale afară severă, aproape întunecată și aspră.

De această patrie s'a despărțit odinioară fiica cea mai mare, pentru a se duce în depărtata Portugalia, la soțul ei, pe care nu-l văzuse încă nici odată. Ea n'a plecat chiar din acest castel, ci din Düsseldorf; și s'a dus ca să nu se mai întoarcă.

Pornise cu inima înflăcărată la bărbatul care-o fermecase prin scrisorile sale. Și pline de încredere se întâmpinară cele două ființe întâia oară ca bărbat și soție pe vaporul care debarca la Lissabona. Ah ce crudă a trebuit să fie despărțirea aceasta pentru sârmana inimă de mamă!

Iubita ei doamnă de onoare, Domnișoara de Lindheim, imi povestea ce frumos era împodobit cu trandafiri vaporul pe care călătoria tânăra soție; ea se cununase în Berlin, per procura, ca-n vremurile de demult, cu propriul său frate*). S'o

*) Care ținea astfel locul viitorului cumnat.

fi văzut ce minune de frumoșe, ce drăguță ca o zână gingașă era prințesa pe patul ei de trandafiri, despărțită de cea-laltă lume printr'o perdea trandafirică, ca printr'un vâl. Sârmana mamă a stat mai toată noaptea lângă ea, mână'n mână, șoptindu-și cele din urmă cuvinte ce le-au fost menit să-și mai spue în lumea aceasta. Și acest înger de femeie, care fericise atâți săraci, în cât chiar după trei-zeci de ani monumentul ei din Düsseldorf nu rămânea nici odată lipsit de flori, trebui să părăsească, vai, așa de curând!... pământul acesta. Căci nu trecu un an și jumătate și ea muri, după o suferință de trei zile! Soțul ei desnădădui, îi urmă în curând în mormânt! Nu mai putea să trăiască, fără de Stefania sa! Dar sârmana mamă mai avu multe de îndurat!

Nu mult după aceea, am mai văzut-o în Berlin cu fiica ei cea mai tânără, care era pe atunci atât de măhnită încât aproape nu mai știa să zâmbească. Sufletul ei fraged fusese prea adânc și prea puternic sguđuit de atâtea nenorociri.

Sosi anul 1866; acesta găsi pe al treilea fiu al ei în Egipt, într'o călătorie de studii cu frațele meu. Întâmplările acestui an îl siliră să plece grabnic din Athena, părăsind aici pe un tânăr prieten bolnav pe moarte. Înainte de izbucnirea războiului, care chemă pe toți fiii săi pe câmpul de luptă, sârmana mamă mai avu durerea să dăruiască îndepărtatei Români pe al doilea fiu al ei!

Războiul se declarase și el trebui să plece în taină pentru că, de ar fi fost recunoscut, dușmanii, fără îndoială, l'ar fi făcut prizonier. Pe un sac cu cartofi, pe unul din vapoarele Dunărei, își scrisese el proclamațiunea către Români și scrisorile către suverani, după cum s'a povestit aiu-

Adunarea generală extra-ordinară a comitatului Timiș. Comisiunea municipală a comitatului Timișan va ținea la 30 c. la 9 ore a. m. adunare generală extra-ordinară.

Dela adunarea din Chișineu.

Vorbirea rostită de preotul G. Turie (Otlaca).

Iubiți frați alegători Români!

„Nimeni nu va pune lumina sub obroc, ci o va pune pe masă, ca să lumineze tuturor celor din casă“ — zice Mântuitorul nostru Is. Christos! Știți iubiți frați ce înțelege Mântuitorul sub lumină?! Ni-o spune fericitul în Domnul Iosif episcop al diecezei noastre Iosif Goldiș, care cu ocaziunea sfințirii internatului de băieți din Beiuș, în frumoasa cuvântare ce a ținut a zis într'alte: „Viața e o punte în pustă peste un abis — o adâncime, o groapă mare, — biserica ne ține de mână, ear școala ne luminează calea!“ Eată lumina amintită de Mântuitorul Christos: școala! În orî-ce sat vedem că școala e așezată în mijlocul satului, — ear în satele unde sunt mai multe școale, toate sunt așezate așa, ca totuși să fie în mijlocul unuia cerc oareșcare, ca să poată lumina tuturor din preajma sa!

S'a uitat din moși-strămoși și să uită și azi cu drag Românul la școala lui, fie aceea cât de sărăcuță! A îngrijit-o, a susținut-o ca pe un dar scump rămas moștenire din strămoși, pentru-că acolo a învățat a cunoaște pe D-zeul său, acolo a învățat a-l preamări și a-l lauda precum și a cunoaște cale a mântuirii lui: calea cătră școala cea mare: sfânta maică biserică! Acolo în școala lui sărăcuță din satul său i-sa deschis mintea ca să înțeleagă când ceteste: „Mult e dulce și frumoasă limba ce-o vorbim!“

Din an în an s'au înmulțit greumintele, sarcinile și răutățile în lume, și cu toate astea n'a detras bietul Român dajdea sa dela școala sa, ci a dat fiecare bucuros ce a trebuit să dea numai și numai să-și știe școala tot a lui peste care el dispune, el poruncește!

Sunt câți-va ani de atunci, de când mai marii comitatului nostru făcură cum făcură și scoaseră cultul școalelor noastre din mâinile antistivilor comunale, — le interziseră formal de a mai face arunc, a încassa cheltuelile școalelor noastre, — numai din când în când au să ne dea mână de ajutoriu! Ca și când ai întâlni în drum atare biet nefericit, cu cocia în-

cărcată înglodată în tină și înaintea cocii un amărit de call! Ajutor cât ajutor ș'apoi îi dai pace în știrea Domnului! N'au făcut ei fără precugetare — iubiți frați — isprava asta! De bună voe nu vor plăti cultul Români, — vor fi precugetat ei, — ș'atunci fără multă trudă ajungem stăpâni peste școalele lor, — neavînd cu ce le susținea singuri vor veni și le vor imbia! Oare — iubiți frați — de când noi avem să ne îngrijim cum vom hăți carul nostru încercat înglodat în tină, încetat-a vre-o școală română?! Stînsu-s'a vre-o lumină?! Nu! Dovadă puternică asta, că nu s'a stîns din inima Românilor dragostea cătră școala sa! Dar — iubiți frați — și mai puternică dovadă despre dragostea cătră școalele noastre e aceasta frumoasă adunare a noastră! Am grăbit aici în număr mare, din depărtări mari, pe cale grea și vreme posomorită ca să ne ridicăm glasurile noastre în contra planului ce se făurește împotriva școalelor noastre!

Iubiți frați! Ministrul școalelor din patrie a înaintat Dietei un proiect de lege prin care voește — zice — să reguleze învățământul în școalele din țară! Și știți în ce ar sta această regulare? Nicî mai mult nicî mai puțin decât că prin lege să fie scoasă dulcea noastră limbă românească din școalele noastre, apoi învățătorii noștri, cari au muncit și muncesc cinstit și cu omenie, să fie alungați din slujbele lor de nu vor îndeplini absurditățile depuse în acel proiect de lege al ministrului Berzeviczy!

Noi — iubiți frați — avem autonomia noastră bisericească și școlară, adecă averea câștigată și susținută din sudoarea noastră singuri avem dreptul de a o chivernisi! E asta lege votată de casa deputaților, întărită de casa magnaților și mai presus de toate sancționată de M. Sa prea gloriosul nostru împărat și rege! Nu eram vrednici de strămoșii noștri, de nu venea aici ca împreună să protestăm împotriva glasului infernal de a ne despoia de dragul nostru natural și legal. Să-i fie de învățătură fiecarui Român, că numai până atunci va fi de el bine și va fi fericit, până stă sub aripile sfintei sale Biserici, — la din contră e tocmai ca amăritul acela de pui, care a scăpat de sub aripa cloștei — mamei sale — în fiecare minut spus hăei! Dar tot atunci datorința are fiecare Român să sară întru apărarea bisericii și școalei sale!

Iubiți frați! Noi alegătorii români din cercul electoral al St-Anei fiind mai puțin la număr — abia cinci sate românești — am venit aici în centrul acestui cerc electoral format cu puține excepțiuni de frați de-ai noștri, — am venit ca frați la frați ca împreună să protestăm împotriva planului ce se făurește în contra

dulcei noastre limbi! Impreună să protestăm să fie auzit acest protest al nostru în toate părțile în lumea întreagă! „Unde-i unul nu-i putere — unde-s doi puterea crește!“! Să dea Dumnezeu ca totdeauna, la toate ocaziunile una să fim în cugete, una în simțiri! Așa să ne și ajute Dumnezeu!!!

Vorbirea d-lui Russu Șirleanu.

Fraților!

Nainte de aceasta cu unsprezece ani, într'o mândră zi de Mai (era 3/15 Mai), tot cu însuflețirea de care dați dovadă azi, v'ați adunat pe locul acesta să protestați împotriva unor planuri ale stăpânirii din Budapesta, împotriva proiectelor de legi politico-bisericești. Și ați protestat cu toată puterea nu numai D-Voastră, cei din cercul Chișineului și al Sântanei, *dela margine*, cum zisese un cinstit bătrân preot, ci în 44 de adunări au protestat atunci Români.

Se știe însă, acele proiecte tot au ajuns legi.

Cu drept cuvânt s'ar putea întreba astfel unul ori altul: Dar bine, dacă protestele sună în pustiu și nimeni nu ține seamă de ele, la ce să ne mai trudim, la ce să ne mai strângem aici din mari depărtări, și încă pe vreme grea de iarnă?

Și cu toate acestea nu-i așa. Ci trebuie să fim cu toții de părerea fruntașului nostru Veliciu (strigăte: Trăiască Veliciu!), care a zis că în tot răul e ș'un bine. E rău adică proiectul lui Berzeviczy, dar un bine tot a isvorit din el: eată, ni-a dat prilej să ne întrunim, să ne vedem unit pe alții, să ne sfătuim și dovadă să se dea, că deși multe au trecut peste noi în cei 10 ani din urmă, dragostea noastră pentru neam nu a slăbit, ci pare că ne-am făcut mai vârtoși, mai hotărâți de luptă. (Strigăte: Așa e, așa e!). Ear nădejdea noastră, ba chiar credința tare că vor veni vremuri mai bune, din asta isvorește: când ne vedem că stăm neînfricați, neînfrânți...

Și de altfel, în viața politică luptele duse chiar cu cea mai mare bărbăție nu dau roade îndată! Să ne aducem numai aminte de cele petrecute la 1893. Oare n'am spus noi atunci celor din Dietă să nu aducă proiectele de lege politico-bisericești, pentru-că mai presus de toate acele devenind legi, întâi pe Unguri îi va slăbi? Azi nimeni nu s'ar mai încumeta să tăgăduiască adevărul spuselor noastre de atunci! Pentru-că ce vedem azi? Vedem un întreg partid unguresc, pe cel numit poporal, care are în Dietă 26 deputați, *întemeiat anume pentru a lupta să schimbe legile făurite atunci*. Și sunt Unguri neaoși în acest partid, bărbați cari își iubesc neamul și țeara.

Ce dovedește asta? Că o parte însemnată a nației maghiare e convinsă de adevărul spu-

rea, Prințul nu era decât de patru luni în țară, când îi sosi vestea că fratele său Anton fusese rănit de trei gloanțe la Königrätz și zăcea de moarte la Königinhof. Aci Anton își dete sufletul, după o suferință de patru săptămâni, în brațele mamei sale!

În noaptea aceasta gândurile mele se du-la sârmana, prea sârmana mamă pe care o prețuiam atât de mult și cu care plânsesem atâta împreună, cu mult mai înainte de a-i fi noră! Ea-și purta crucea suferințelor liniștită și mută; nimeni n'a aflat vre-odată despre sbuciumările sufletului ei din acele vremi, în cari ea dete pe doi din copiii săi morței, iar pe al treilea vieței! Nu trebuie plânsă moartea vitejească a fiului, — ar fi o slăbiciune! El a fost într'adevăr un viteaz: cu moartea în inimă, ne mai putându-se ținea pe picioare, tot se mai ținea înainte! Și tocmai el fusese un prieten pătimăș al Austriei, după cum de alt-fel mulți, și mai ales cei din Sudul Germaniei și din părțile Rinului, țineau mai mult cu Austria decât cu Prusia.

Soacra mea mî istorisea odată, zâmbind, următoarea întâmplare: ședea cu cei șase copii ai săi în jurul unei mese; cei doi, cari erau urșiți să părăsească așa de repede viața, apărau cu înfocare pe Austriaci, contra celor-lalți frați, cari țineau cu Prusienii. Cearta deveni așa de aprinsă, încât nicî nu băgară de seamă că lampa începuse să se clatine. Măicuța gingașă striga la ei și ținea cu mânele fața mesei pe care ei o întindeau în toate părțile. De o dată lampa se resturnă și căzu la pământ. Mare uluială și o tăcere adâncă urmă după atâta zarvă! Și tocmai

lui Anton i-a fost scris să cadă în lupta cu Austriaci!

Bine că mai există și o lume viitoare, unde vom fi veșnic împreună, căci altmintreli despărțirea de lumea aceasta prea ar fi grea din cale afară! Vorba aceasta am citit-o într'o scrisoare a Stefaniei cătră fratele ei Carol, scrisă curând după ce se așezase în Lissabona.

Intr'adevăr, sârmana biata mamă! Cu câtă duioșie și în ce tăcere a suferit ea durerile, cari nu mai conteneau! Nicî o tânguire nu s'a auzit vre-o dată din gura ei! Cu răbdare aștepta să-și revadă copiii jertliți veșniciei! Adeseori mi-se părea că îndură mai mult amar din lipsa fiului ei, care, deși trăia, avea să ducă o soartă grea și să poarte atâtea lupte aprinse! Mult se mai mândria cu el. Uneori îmi spunea: „Mai că te pizmuesc ca poți să îi mereu pe lângă dânsul! De-ași fi în locul tău, m'ași așeza fără șgomot în vre-un colț și fără să-l abat dela lucru, aș fi mulțumită să-l privesc, să-mi satur inima, privindu-l!“

După părerea ei, de câte ori îmi vedeam de treburile mele, pierdeam ceva, neputându-mă bucura de fericirea de a sta liniștită lângă el și de a-l tot privi. Câte zile din viața sa n'ar fi dat ea numai pentru aceasta!

„Ce zici, nu-i tot frumos?“ mă întreba ea, urmărindu-l prin lornetă când se depărta de noi. „Așa-i că pare încă foarte tânăr?“ „I-e drag?“ Dar cine putea să nu iubească o astfel de mamă și un astfel de fiu! Îi răspundeam că l-am luat de bărbat numai pentru că era fiul ei! Pe dânsa o iubiam ca pe Dumnezeu, încă de mult, înainte chiar de a-l fi cunoscut pe el!

Altădată am ascultat mugetul Dunărei, tot la Sigmaringen, cu iubita mea soacră, o noapte întreagă, la priveghiul soțului ei! A fost noapte stranie! Înaintea mea zăcea cel mai frumos chip de mort, ce am văzut vre-odată; parcă era cioplit din marmură. Afară cântau privighetoarele și Dunărea își vuia cântecul ei, în aceasta noapte caldă, nesfârșit de lungă!

Pe dinaintea mea se perinda trecutul; vedeam chipul mândru al bărbatului din ale cărui trăsături se desfăcea pe de a'ntregul icoana vechiului cavalerism; mă aflam în castelul vechiu, din care o parte durează încă din vremea Românilor, și ai cărui stăpânitori în linie bărbătească numără aproape o mie de ani.

Am fost cu toții la încoronarea lui Carol cel Mare; trebuie așa dar să fi însemnat ceva de mai înainte, căci altfel nu s'ar fi găsit cu cale ca într'o asemenea împrejurare să se pomenească și numele nostru! Îmi vine să rîd de câte ori mă gândesc că istoria noastră începe dela Carol cel Mare! *Tutti quanti!* Câți nu se mândresc până azi cu numele! Ce am făcut mai înainte, nu se poate ști! Și totuși trebuie să fi făcut și atunci, pentru-ca numele noastre să fie vrednice de pomeneire! Cine mai cunoaște toate ițele istoriei! Nicî cel mai migălos cronicar!

Tare mi-e teamă, că odinioară, — foarte de mult, nu-i vorbă, — am fost cu toții un fel de cavaleri haiduci. Fratele meu nu împărtășește de loc această părere. El spune că vechile familii domnitoare au fost totdeauna păzitorii bunei orânduiri și ai păcii. Dar atunci de ce toate castelele din Wied sunt așa de ciudat așezate, fiind drumul apelor, așa încât nu poate nimeni trece

selor noastre d'acum (1 an). Atunci eram învinuți însă că atătam poporul român împotriva țării și a Ungurilor, pe când eată dovedit, că luptăm pentru un adevăr pe care-l recunosc azi și cel-ce ni-au învinuit.

Tot așa are să se petreacă și cu proiectul d'acum alui Berzeviczy. Ajungând lege, o să se convingă chiar cei cari ne întărită acum cu ei, că zadarnice sunt toate opintirile: aproape trei milioane Români, după Unguri cei mai număroși în țeara asta, nu se vor face Unguri de azi pe mâne, ci vor rămâne și peste veacuri Români, cu limba, legea și obiceiurile lor.

E adevărat, că rău mare ni-se poate face: trebuind învățătorii și copiii români să-și frământă mintea cu învățarea limbii ungurești, o să rămâna slabi în celelalte lucruri și astfel nu vor fi destul de bine înarmați pentru luptele vieții. Dar și împrejurarea asta are să ne hotărăscă să fim mai cu atragere pentru *biserica*. Veacuri multe nu am avut noi școli, ci cărturarii, puțin la număr; la strană au învățat puțintelul ce au știut. Acum, când suntem zeci de mii cari știm carte, când avem vlădicii nostri, și atâția bărbați luminați, ne va ajuta D-zeu să știm pune la cale lupta de apărare în viitor. (Așa e).

De altfel proiectul d'acum al lui Berzeviczy este hulit nu numai de noi, Români, ai căror mitropoliți și episcopi (Trăiască!) și-au ridicat cuvântul înaintând un Memorand, ci chiar și de poporul cel mai blând din țeara asta: de Sași, a căror căpetenie bisericească d'asemeni e înaintat stăpânirii un memorandum, arătând răutatea planurilor lui Berzeviczy.

S'au supărat pe stăpânirea ungurească însuși Nemții din marea împărăție, deși se știe că până acum prietenii cei mai buni ai Ungurilor au fost Nemții din Tara Nemțească, în deosebi împăratul acestora, Wilhelm, care înainte cu șapte ani venise la Budapesta și într-o vorbire îi laudase grozav pe Unguri.

De altminterii sunt și mulți Români vino-vați pentru curajul ce-și ia stăpânirea să vină asupra noastră cu astfel de planuri. Nu sunt oare atâtea cercuri românești — între ele și al d-voastră — care au ales deputați unguri spriginitori de ai stăpânirii și îndeamnă stăpânirea să fie încă și mai strașnică față de noi? Ba da. Ca în viitor să nu se mai dea dovezi de asemeni slăbiciuni, va trebui să luptăm pentru deputați Români, cari să-și ridice cuvântul și să vă apere drepturile în Dietă.

Nu știm dacă protestele acestora de tot felul vor fi luate în socotintă de stăpânirea ungurească și dacă ea va mai veni cu proiectul lui Berzeviczy pe care de altfel din pricină po-

litică neatârătoare de luptele noastre l'a retras de pe masa Dietei.

Știm însă și simțim, că noi nu putem să încetăm cu lupta până nu se va alege la un fel. Eată de ce trebuie să protestăm. Și anume așa, că să audă nu numai Români, ci să batem la ușa Dietei, acolo să înaintăm protestele noastre, să știe așa zisii „părinți ai patriei”, deputații cari fac legile, că noi odată cu capul nu ne învoim să ni se ia școlile (Așa e!)

Propun deci ca protestul pe care l'ați primit adineori să fie înaintat și la Dietă de către președintele adunării noastre (Primim primim!)

Incheiu dorind ca lupta celor drepti să fie încoronată de izbândă (lungi strigate: trăiască).

Dintre numeroșii fruntași, preoți, învățători și țărani cari au luat parte la adunarea din Chișineu punem la locul întâiu pe mult cinstitul preot *Ioan Iancu* (din Cinteiu), care deși poartă pe umeri 80 ani și în acea zi avusese o mare înmormântare la orele 9, totuși a grăbit să-și facă marea datorie națională. Trăiască! Și să-l ia ca pildă în viitor preoții cari au lipsit dela adunare. Au fost apoi: I. Avram și Pinter (Mișca), Târziu, protopop gr.-cat. (Chereluș), Ioan Popovici și P. Muntean (F. Vârșand), T. Laurențiu (Nadab), G. Turic (Otlaca), Aug. Beleş (Șimand), Ioan Iercan (Șiclău), George Ardelean (Erdes), Aurel Varga și Aurel Popa (Socodor), G. Ciobriș și V. Pantoș (G. Vârșand), C. Ursuț, Patraș și Vuculescu (Șepreș), D. Mihut și Costa (Sintea), Aug. Boțoc (S. Ana), Brâncovanu și demnul fiu al tatălui său: preotul Iancu din Zarand cu învățătorul său Opreanu, inv. Mladin (Chișineu), St. Leucuța (Pitul Mare) Buzilă, Boariu, Câmpean, Aurel A. Guiu, St. Capra, A. Turic, Dema, apoi Dr. Pop, Dr. Isaia Ardelean. Țăranii de frunte: Iosif Dan, P. Pușcaș, Avram Druașan (Șiclău), V. Cherecheș, G. Biger, jude (Sintea), I. Nemetea, jude, S. Braju, Teodor Nemetea, T. Duleu (Chișineu), Mih. Ardeleanu (Socodor), S. Giuca, G. și Ion Boțian, Anton Cicar (Sintea), I. Frâncu, E. Ungurean, M. Dragu, T. Brad, V. Albu, (Otlaca), P. Tripon, I. Bodoslău, Ioan, Petru, Mitru, Nicolaie, Onuț și Nichifor Moț, St.

Dobriță, Gr. Roșcău, T. Nan, D. Pantoș, Simeon Muntean, D. Pantoș, T. Bânce, P. Bodirlău (Pitul Mare), T. Fălcușan, (Sintea), P. Mercea, I. Mătiuț, P. Drăgan, P. Ogrinci, T. Crainic (Nadab), I. Miclăuș, V. Angel, Mitru și T. Mornăila (Șimand), I. Iluna, Alexe Istrati (Cinteiu), Todor și Dimitrie Borod, T. Bozgan, P. Bătrân (bătrânul și tânărul), Toader și Dumitru Hurm (F. Vârșand).

Lupta în comitate.

În ședința de Mercuri a adunării comitatului *Aradului* în numele clubului român au vorbit Dr. St. C. Pop și Russu Șirianu, arătând nedreptatea ce li-se face satelor române, când din suma de 200.000 coroane cea mai mare parte se împarte printre satele bogate ungurești, în loc să se dea celor românești băntuite de foamete.

În fruntea foii ne ocupăm de altfel mai pe larg de această chestie.

În sfătuirea ce s'a ținut Marți seara între fruntașii comitatului Arad, părintele Iancu din Zarand a propus ear clubul comitatens a primit a se interveni pe lângă redacția «Tribunet» ca în vederea marilor lupte ce se vor da cu prilejul alegerilor, să se scoată numerii poporali cari să se trimită preoțimei pentru a da cu preț *redus*, poporului, ca astfel Românimea să afle de toate câte se petrec.

Vom face ca plăcere aceasta. Preoțimea și învățătoria să ne scrie câte foi să-l trimitem Dumineca.

Tot Mercuri s'a ținut congregație în *Făgăraș*. S'a votat încredere lui Tisza. Foile ungurești se bucură grozav că numai trei Români au fost împotriva.

Frumos lucru! Cei alții se vede că tot nu s'au deșteptat. Destul de trist.

pe acolo fără să dea de ele și fără să i-se poată tăia calea ori când?

Sigmaringen se înalță pe o stâncă, ce domină o regiune întreagă. De ce oare? Greu va fi fost celui care a zidit acolo, pe stâncă înaltă; și trebuie să fi avut un scop practic acela, căci de sigur castelul n'a fost clădit numai pentru desfătarea ochilor. Ah! mi-e teamă, tare mi-e teamă... că toți am început prin a fi cavaleri-haiduci! Poate că sub Arminiu am condus armate în potriua Romanilor; poate că toți am luptat în pădurea teutoburgică, toți căți am mai rămas... Dar mai înainte? Eu nu cred în strămoașa „Mavroga” și în străbunul „Gorilla”; socotesc că oamenii au fost totdeauna oameni și că „the missing link” are să rămână tot „the missing link”, tocmai pentru a ne dovedi că nu suntem chiar așa de înrudiți pe cât am avea pricină să bănuim. În ruptul capului n'am să cred că ne tragem din maimuțe; după cum și albinele au fost totdeauna deosebite de furnici, și nici odată nu și-au alcătuit la fel gospodăria. De ce ținem morțiș să fim de viță veche și să putem număra mulți strămoși în linie bărbătească, fie ei timpotii sau mișei sau oameni de ispravă? Căci în șirul cel lung au fost de toate soiurile și numai puține familii se pot fali din când în când cu câte un geniu sau un talent oare-care. Imi pare așa de straniu! De când însă am aflat că oile au nevoie de cinci generații pentru ca să-și îmbunătățească speța și să dea lână aleasă, abia de atunci înțeleg dorința unora de a avea multe oi în urma lor, pentru ca să poată fi socotiți mai aleși ca alții. Neapărat că mi este drag să mă scobor din oa-

meni de seamă și mă bucur că mai curge în vinele mele o picătură din sângele lor și mai trece prin creierul meu vre-o licărire din gândurile lor. Nu vreau să fiu nemulțumit față de străbunii mei, pentru-că poate ei s'au gândit la mine săvârșind cutare faptă bună. Și eu mă gândesc la moștenitorii gândurilor — ele și ai binefacerilor mele cătră omenire pe cari ei au să le continue.

Dreptatea lui Dumnezeu și legea neîndurată a soartei o cunoaște numai acela, care își dă osteneală să descopere și să asemuiască punctele finale ale tuturor întâmplărilor. Voiu avea dese prilejuri să reviu asupra acestor gânduri. Căci am credință nestrămutată în dreptatea cea de veci și în răsplata greșelilor noastre! Doară atâta că de cele mai multe ori nu știm dacă am mai fost vre-o dată sau chiar de mai multe ori pe pământ; nu știm ce moștenim, nici ce ispășim, nici ce avem să desăvârșim!

Pe vremea când Turcii sdrobeau, în bătălia dela Nicopoli, armatele aliate, în care un străbun al Regelui, un Conte de Zollern, mântui viața împăratului Sigismund... cine știe dacă pe atunci nu era scris în stele că, după patru veacuri, tot un Zollern, și tocmai în același loc va birui pe Turci! Și chiar de purta numele de Domnitorul României, el tot Zollern rămăsese! Putem ști oare dacă pentru veșnicie acestea nu sunt toate simultane? Și dacă peste tot există timp în afară de noi, cari suntem muritori?

Regele Suediei, care cu trei veacuri mai înainte asistase la executarea lui Ankarström, așa încât sângele acestuia îl stropise, se văzu

totuși pentru o clipă scos din făgașul vremei și vieții astfel o simultaneitate a întâmplărilor ca nimeni din lumea noastră. Documentul există încă în archiva din Stockholm. E iscălit de Rege și de toți sfetnicii cari fuseseră față la judecată, în fața unui sicriu deschis, într-o sală părăsită ce-i ademenise fără de veste printr-o lumină strălucitoare. Ei însă trebuiră să cheme mai întâi pe castelan cu cheile. În acea sală văzură o întreagă adunare necunoscută și ascultară judecata; capul lui Ankarström se rostogoli până la picioarele Regelui, stropindu-i hainele cu sânge. Cine tălmăcește toate acestea? Veniți acum voi, cărturari și filosofi, cari ați găsit de mult piatra înțelepciunii, lămurii-mi simultaneitatea întâmplărilor, cari ne par că se urmează unele după altele în cursul veacurilor!!

Poate că nici nu există timp, și numai noi am fost siliți să botezăm astfel zilele ce le trăim. Avem nevoie de astfel de puncte de razim și suntem oare-cum mândri că avem atâtea veacuri de-a rândul moși și strămoși. De ce? Ce-o fi însemnând și aceasta? Cine știe dacă nu ne-am mai despărțit odată cu dureri amari și lacrimi ferbinți și dacă nu cum-va iubirea noastră nu este de cât o recunoaștere!

Cine știe dacă noi n'am mai iubit, păcătuit și iertat, și pe urmă n'am uitat de toate? Cine știe cine suțem, și unde o să fim! Căci se pare că nimic nu piere, nimic nu contenește!

(Va urma)

INTĂMLĂRILE POLITICE.

Cearta, mai pe urmă bataia ce s'a întâmplat în Dieta țării, au dus lucrurile pân'acolo, că Majestatea Sa regele să se hotărască să împrăștie Dieta și să orânduiască alegeri noi, cari după semne se vor ținea pe la sfârșitul lui Ianuarie a anului ce vine.

În țeara întreagă s'au și pornit mișcările pentru alegeri. Planul guvernului este următorul: În 28 Decembrie va mai convoca odată Dieta și-i va provoca pe deputații din opoziție să-i voteze așa numita indemnitate care suplinește budgetul, legea după care se încassează venitele țării: dările etc. și să fac cheltuielile: plățile etc. căci fără aceasta lege la 1 Ianuarie, vom intra ear în ex-lex, cum a mai fost an țeara, ceea-ce e mare lovitură petru țeară și nu-i vre-o ușurare nici pentru cetățeni, căci deși în ex-lex nu pot fi siliți să plătească dări, nici să dea cătane, dar după ce trece starea asta, atunci deodată trebuie să plătească sumă mai mare și să 'nțelege le vine în chipul acesta și mai greu. Ca să încungiure guvernul starea aceasta de ex-lex, va mai provoca odată pe opoziționali să-i lase indemnitate, dar ori îl va lăsa, ori nu, în 4 ori 5 Ianuarie va convoca, din nou Dieta și atunci însuși *Majestatea Sa regele* prin vorbire de tron, va împrăștia pe deputați, cari nimic bine n'au știut face pentru țeară ci au furat vremea dela D-zeu, în nesfârșite certe, pentru lucruri, de cari numai pe dânsii îi durea capul.

Țeara va fi chemată să judece. Dacă ea va trimite ear oameni ca și aceștia în Dietă, trebile nu se vor schimba spre bine, căci doar nu de flori de cuc îi împrăștie Majestatea Sa; de bună seama dacă-și împlineau datorința către țeară, n'avea cuvânt Majestatea Sa să-i împrăștie.

Îndeosebi nouă Românilor, nici un bine nu ne-au făcut. Dimpotrivă. Numai sfada i-a o-

prit, ca să nu aducă pân' acum vestita lege a lui Berzeviczy, care ne taie drepturi mari, drepturi câștigate de strămoșii noștri, prin înfruntarea atâtor veacuri de furtună. Erau să calce fără sfială peste aceste drepturi, dacă nu arunca Dumnezeu, din vreme, zizania între ei. Și se pare că pentru a fi batjocura deplină, tocmai deputații aceia stăruiți-au mai vârtos pentru legea asta, cari au fost aleși în cercurile românești, cu voturile Românilor. Un Zselénszky, Solymossy, Vancsó, Herczeg și atâți alți aleși de Români, sunt între cei dintâi când e vorba de asuprirea Românilor.

Dar să 'nțelege, veni-vor acum iar cu palăria'n mână să cerșească voturi. Români însă să le arate ușa și să nu stea mai mult cu ei de vorbă.

Crăciunul școlarilor săraci.

Suntem în ajunul nașterii Domnului. Toată lumea creștină să bucură de ajungerea sărbătorii vestitoare de bucurie, în care serbăm mântuirea neamului omenesc de păcatul strămoșesc, după cum zice psalmistul: „Mântuire a trimis Domnul poporului său“.

Toți ne bucurăm de sosirea acestei zile mari și însemnate, dar cu deosebire copiii cari așteaptă cu multă nerăbdare pe îngerul Domnului și pe Moș Crăciun cu barba albă și cu straița plină.

Cine nu-și aduce aminte de micuții bisărați desbrăcați și desculți vestind des de dimineață sosirea ajunului cântând din poartă 'n poartă:

„Bună dimineața lui ajun
„Că-i mai bună a lui Crăciun
„Că-i cu miel cu purcei
„Și păstorii după ei
Bisărați... răi!!!

Apoi după-ce li-se umple straița de nucii și alune

„Cătă șindilă pe casă
„Atâta galbeni la gazda pe masă! etc.

Cine nu-și aduce aminte de vestitorii bucuriei de micii diacuți, școlari săraci, cari ca niște colindători vestesc creștinilor nașterea lui Christos care ne-a mântuit de urgia păcatului, aducând, pacea pe pământ, făcându-ne frați și ca atari fiii ai unuia și aceluiași Dumnezeu?

Cine nu-și aduce aminte de momentele dulci petrecute în casa împodobită a părinților săi în seara de ajun, de bucuria generală și de cuvintele dulci ale părinților despre nașterea lui Christos, despre iubirea de aproapele etc. etc.

Cine nu-și aduce aminte de darurile aduse de Moș Crăciun copiilor buni?

Sărmanii mititei cari în neajunsurile părinților nu pot nici mânca să-și închipue aceste momente de plăcere, aceste bucurii împreunate cu nașterea lui Christos!

Dar Christos și pentru aceștia s'a născut, căci inimile nobile pătrunse de învățăturile Lui cele mântuitoare prin darurile lor marimioase fac să nu simțească cel puțin la aceasta sfântă și mare zi răceala și întunecimea neajunsurilor lumesti.

Concetățenii noștri de alte confesiuni de luni de zile adună ajutoare pentru școlarii săraci dela școalele lor.

Oare noi nu avem săraci?

Oare inimile noastre nu sunt pătrunse de învățăturile mântuitoare ale Aceluia a cui naștere o serbăm?

Nobilul președinte al comitetului nostru parochial Dr. Nicolae Oncu a și făcut dispozițiile necesare pentru îmbrăcarea școlarilor săraci dela școalele noastre parochiale, din interesele fondurilor:

Costa și Maria Obercnez,
Cununii eterne și

Dimitriu și Iuliana Iorgovici și pentru cari apelăm și din ajutoarele ce vor mai încurge, la nobilii binefăcători ai neamului nostru. Pentru acest scop cu binevoitorul concurs al P. onor. redacțiunii deschidem aceasta colecție publică pe care vom continua-o în numărul viitor. Până aci au încurs spre acest scop dela Dl Iustin Ardelean 5 coroane.

În speranța că și școlarii noștri săraci vor avea bucurie de Crăciun, anticipez mulțăminta noastră, în numele învățătorilor

Ioșif Moldovan.
director școlar.

Marelu' Andrei*).

Ai fost trimis de prevedință
Tu mare 'ntre archierei!
Ca să conduci la birunță
Un mândru neam ce azi viază
Și 'n inimă cultă-ți păstrează
Ție Andrei!

Agil cărmaci 'n largul mării
Ce o zbiciuia furtuna!
Din zori în zori și 'n faptul sării
Cu puteri ca de un Titan...
Tu dus-ai barca la liman
Baron Șaguna!

Când norii negrii au învălit
Mărețul nostru firmament
Văzut-ai stâncă de granit
Rizând de cel povoi năvalnic?!
Că ea e fiul naturii — falnic
Viu monument!

Așa cu piept și braț înalt
În toiul undelor ai stat
Și 'n inima 'ți român popor
Spre nădejde în viitor
Ai ridicat!

*) Din lipsa de spaț în numărul trecut au rămas afară.

Clio te 'ncuadrează 'n aur
În cartea eroilor
La ai tăi ai fost tesaur
Ridicând așezăminte
Plăzmuiri și avânturi
În inimile lor!

Spirit de nobilă izbândă,
Tu operă de semizei
Să fii în zarea cea mai blândă
A mării ne 'nserate
O ear cu suflete 'nalțate
Toți fii Tăi!

Arad, 1904.

Octavian Albani.

ADUNAREA DELA CHIȘINEU.

D-nului Mihai Veliciu.

Ah ce ziuă mare
Ce zi de sărbătoare
Români avem noi azi,
Când mână dăm
Și toți jurăm
Să fim pururea frați.

Din oarba neunire
Din trista adormire
Noi astăzi ne trezim,

Și toți într'o suflare
Știgăm în gură mare
„Români, frați să fim“.

Domn și țaran
Din via de Roman
Vor să vă uniți!
Cearta, desbinarea,
Lenea nepăsarea
Toți să le urâți.

Limba ne unește
Și ea ne ferește
Ca să nu perim;
Limba să trăiască,
Fala strămoșască,
Iar noi s'o iubim.

Seminaristul Ghiță.

Colinde.

Cel din vecl în lume se naște,
Și lume cu lumin-o dăruiește.
Ca pe noi prea'ntunecați,
Să ne facă luminați.
Nu se 'cepe acum anul,
Că s'a născut nou împăratul,
Născutu-s'o săracul,
Supără-se bogatul,
Irod, Irod.

Dr. VICTOR D. GRAUR

medic universal, profesor calificat de școale medii p. studiul igienei.

Institut de dantură medicală și pentru tehnica de dinți.

ARAD, Piața Andrassy Nr. 22, etagiul I., vis-à-vis de casa comitatului.

Tractament special al durerilor de dinți și a boalelor de fălcii. Dantură totală și particulară conform diferitelor proceduri. Plombări cu cement, cu sticlă, email, porcelan, amalgam de aur, și aur chimice curat. Operațiuni diferite la așezarea coroanei de dinți. Coroane de porcelan și aur conform indicațiilor specialiștilor savanți. Dantură fixată și mobilă, după sistem american. Tot felul de execuții de cauciuc. Dinți și dantură întreagă fără cerul gurii. Scoateri de dinți fără nici o durere.

O carte practică și bună.

E constatat, fără ca să se mai exprime cineva de atâtea ori, că o carte bună și bine lucrată e cel mai mare ajutor unul învățătorului întru propunerea diferitelor obiecte de învățământ ce sunt prescrise pentru anumite școli și cu deosebire e de o importanță și mai mare atunci, dacă obiectul de pertractat are lipsă de ajutorul cărții.

În timpul din urmă au apărut multe cărți practice pentru propunerea diferitelor obiecte de învățământ în limba română, cari cu puține excepții, sunt de cel mai mare ajutor atât pentru elevii cât și pentru învățător. Iar de când cu introducerea limbii maghiare — în școlile populare, mai mulți bărbați de școală s'au trudit să lucreze cărți practice, ca prin acelea să se ușureze predarea limbii maghiare în școlile populare române și să se ajungă la rezultatul dorit. Avem până acum vre-o 8—9 feluri de abecare și legendare rom. mag. — mult-puțin succese cari sunt folosite după buna chibzuință, iar în săptămânile acestea a apărut încă o carte în acest fel de învățătorii I. Groșoreanu și I. Moldovan care după cum se presintă, e lucrată cu multă pricepere

Aceasta carte intitulată „Limba maghiară, manual pentru școlile populare române“ merită toată atențiunea celor interesați și după ce se va constata practicabilitatea ei, să fie introdusă de fiecare învățător. — Deschizându-o aflăm, că cunoștința literilor mici e pusă pe 18 pagini (dela 5—22) iar literilor mari pe 10 pagini (23—32), lucru destul de avantajos față de alte abec. unde se tractează foarte puțin. O singură excepție bătaoară la ochi e punctul 1, unde se tractează litere multe cu lectură puțină, dar aceasta se respăștește la celelalte litere atât la cele mici cât și mari unde se află lectura bogată și ușoră.

Dela pag. 33 până la 82 adică pe 50 de pagini se află 54 deprinderi sau lecțiuni lucrute astfel, ca fiecare formează lecție de sine stătătoare, având fiecare lecție la fine cuvintele cuprinse în ea, traduse în românește.

În special luând se va afla, că în deprinderea 1 să numesc lucrurile din școală în a 2 depr. lucrurile din școală și părțile corpului omenesc, unde se arată și articolul *a* și *az*. În deprindere 3—4 se arată pronumele *ez*, *az*, *itt*, *ott*, în deprindere 5 adiectivul, în a 6 pronumele personal și verbul „vagyok“. În deprinderile 7, 8, 9, 14, 15, 18, 33, 35, 37, 38 și 40—43, se arată legarea sufixelor și propozițiilor; *ban*, *ben*, *ba*, *be*, *me*, *mögött* etc. cu substantivele. În depr. 10—11—17 se arată numărările: în depr. 12 suf. pluralului, în deprinderile 16, 24, 25, 28—30 se arată pronumele

personal și posesiv. În depr. 17, 20, — 21, 32, 34, 36, 44—53 se arată schimbarea verbelor în timpuri și moduri, iar în celelalte deprinderi se arată schimbarea substantivelor în casuri și compararea adiectivelor.

Cu deprinderea 55 se începe descrierea lucrurilor din școală și pe rând se descrie: scaunul, masa, banca, ușa, fereastra, cartea și sala de învățământ, iar în deprindere 62 se face idee despre părțile zicerii. — Tot așa în depr. 65 și 68. — În deprinderea 63 se face idee despre adaugere, tot așa în depr. 66, despre regula subtragerii, în 69 reg. împletirii, iar în 71 regula împărțirii, punându-se după fiecare deprindere câte un exemplu din regulile amintite.

În depr. 64, 67, 70 și 72 se face geografie vorbindu-se despre societate, orizont, regiunile lumii și Ungaria.

Iar în lectura 73, unde se vorbește despre Maghiarii (*A magyarok*), se face întreagă istoria Ungariei începând cu venirea Maghiarilor până în ziua de azi, înșirându-se pe scurt chiar și întâmplările mai însemnate.

Dela deprinderea 3 până la 58-a fiecare are la fine și întrebările de lipsă, prin ce i-se face propunătorului o mare ușurință

După cum vedem, în aceasta carte avem tot ce se recere până acuma dela elevii școlilor populare, avem exerciții de socoate, de geografie, ba chiar și de istorie.

Remâne ca la ediția II să se îndrepte greșelele mici și atunci aceasta carte sigur va ocupa locul prim între părțile lucrute până aci în aceasta specie.

Cartea se recomandă de sine.

Măderat, Novembre 1904.

Petru Vancu,
inv.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 23 Decembre 1904.

— **Osândiții dela Aleșd.** Eri s'a dat osânda în procesul celor învinuiți că au făcut rebeliunea dela Aleșd. Ovreiul Silberstein, care a prostit poporul, a fost osândit la 4 ani temniță, Florian Pap la 3 ani, Mihalka József la 2 ani și Dumitru Gurău la 2¹/₂. Alți 12 au fost osândiți la câte 6—12 luni temniță și numai unul singur a scăpat nepedepsit.

— **Mulțumită publică.** Magnificența Sa dl *Novák Péter*, mare proprietar în Vasoia cu

stimata sa familie, — deși străin de neamul și confesia noastră (maghiar, romano catolic, a binevoit a repara potirul și discul, aurindule la firma Oberbauer A din Budapesta (cu suma de 31 cor. (Cumpărate fiind la anul 1832 prin proprietarul de atunci Filip Scherz). Mult stim. sa doamnă ne-a dăruit un epitrahil pregătit de d-sa, în preț de 14 cor. Aceasta onorabilă familie a mai făcut și alte daruri pentru biserica noastră, anume: în anul 1900 cu ocaziunea zidirii de nou a bisericii a dăruit tot lemnul necesar la zidire în preț de 400 cor. Cu ocaziunea sfințirii bisericii a dat banchet la întreaga inteligență carea a luat parte la acel banchet, costându-l la 200 cor. Apoi măsurite, lumini, cunună, etc. precum și acum dă în totdeauna vinul necesar la sf. liturgie.

Doamna *Sofia Cosma* măr. Livery Lajos din Lipova ne-a dăruit 5 stichare pentru copii în valoare de 20 cor, precum și lumini în preț de 4 cor, ear doamna *Silvia Opra* măr. Traian Berar din Pauliș a dăruit o măsurită pe pristol în preț de 14 cor. și o periniță de ingenunchiare în preț de 5 cor. Pentru aceste daruri din partea comunei bisericești li-se exprimă cea mai sinceră mulțumită, — ear Dumnezeu cel ceresc să le primească aceste jertfe în altarul său cel mai presus de ceruri, răsplatindu-le însuși și înmiiit din darurile sale cele cerești.

Vasoia, 3/16 Decembre 1904

Stefan Stan, preot rom.

— **„Luceafărul“** din Budapesta, organul tinerimei noastre universitare, prin cele două numere din urmă se impune — ca și prin întreaga sa activitate — sprijinului și dragostei tuturor Românilor cărturari. Atât materialul variază și instructiv, cât și ilustrațiunile sunt de caracter de a mulțumi toate exigențele. De aceea și facem apel la toți Români de carte să sprijinească această revistă literară.

— **Viriliștii comitatului Caraș-Severin.** Foaia oficială a comitatului Caraș-Severin aduce în Nrul său penultim lista membrilor viriliști ai congregațiunii comitatului Caraș-Severin, pe anul 1905. Din 300 viriliști, abea 53 sunt Români și anume:

George Albulescu, proprietar, Nevrincea. Coriolan Bredicean, avocat, Lugoj. Mihail Beșu, notar public, Lugoj. Nicolae Birescu, preot, Lugoj. Nicolae Băiaș, proprietar, Orșova. Lazar Barbu, proprietar, Lugoj. Stefan Bercean, brutar, Lugoj. Ioan Budințian, avocat, Bocșa-montană. Ioan Balea, birtaș, Moldova-veche. Vichentie Tăran, agronom, Căvâran. Nicolae Cornean, preot, Apadia. Dr. George Dobrin, avocat, Lugoj. Va-

Pe trei crai steaua-l povățuește,
În Vifleem ca să alerge,
Păstorii mai repede au aflat,
Decât craii ce-au alergat
Pe Isus, pe Isus.
Ia Iosif pe fiul sfânt,
Și fugi în alta țară,
Până protivnici vor fi
Și sfârșitu-s'a sfârși.
Acolo-a fi, acolo-a fi.

Sus acum ortacilor,
Voi diecii bunilor,
Lăudați și cântați
Și vă bucurați.
Cu păstorii dimpreună,
Să ne facem voe bună,
Că ni-s'a născut Christos,
Lumii de folos.
Nu s'a născut în polată.
Nici în curte desfătată,
Ci smerindu-se pe sine,
S'a născut într'o poiată,
Iată iată ntr'o poiată,
Trei crai dela răsărit,
Cu steaua-au călătorit.
Ca să-l vadă să-l cunoască,
Și ca să-l cinstească.
Haid dară diecilor,
Stați dară toți a cânta,
Că gazda colac ne-a da,
Colacu ne-a da — zice —
Fără cărnați nu ne-om duce.
Cinsti, cinsti-ne-or cinsti,
Cu husoșii ne-or veseli,

Cu petacii ne-or cinsti.
Maios¹⁾ — gembeti²⁾ — nu-i părinte —
De véreș ne-duce aminte,
Colacu ne-a da — zice —
Fără cărnați — nu ne-om duce.

Culese în Ineu (Bihar).

Avram Igna.

Lazar

— Baladă. —

Culeasă de: George M. Teaha, teolog.

Pe drumul cel sîclăos
Merge Lazar cel frumos.
Pe un cal mândru berghelou
Care merge ca un smeu.
Lazar merge tot cântând
Și la hore trăgănând
Cu căciula pe o ureche,
Ca mândruța lui să crepe
De ciudă și de mânie...

Mândruță din napol
Vârșă lacrimi ciuroi,
Și din grai așa grăia:
Ho! Lazare, Lazare,
Lazare dragul meu
Suie-mă pe murgul tău,
Sue-mă și pe mine
Si mă du Lazar cu tine!

1) 2) Mațe umplute cu sânge și cu cărnuri.

Ai! femeie blăstămată
Nu te lași de mine odată?
Murgul meu nu te primește
Căci stăpânul te urește.
Până murgu-am potcovit
Șapte sute am cheltuit,
Și până l-am înșelat
Trei sute zloți am dat.
Mândruță dacă vede
Că Lazar pe ea n'o vre
Cătră el din grai grăie:
Ho! Lazare dragul meu
Suie-mă pe calul tău,
Că mă fac lumină de său
Că tu unde-i însăra
Eu mândru ți-o lumina.
Asta femeie nu ți-o fac
Că eu unde-oî însăra
Lumină mi-oî cumpăra.
Ho! Lazare dragul meu
Cimpăvească calul tău
Unde-o fi locul mai rău!
De cât calul cimpăvească
Degetul tău putrezască,
Degetul tău cela greu
Ce poartă inelul meu.

CUGETARI.

Femeile sunt extra-ordinare în prieteșug, fiindcă au plăcerea de a deschide o rană pentru a avea mulțumirea de a o cicatriza.

sile Fogarasi, primpret. in p., Bulciu. Dr. Vasile Hossu, episcop Lugoj. Titu Hatieg, avocat, Lugoj. Dr. Petru Hubian, medic, Cacova. George Ioanovici, mare proprietar, Budapesta. Ioan Cadariu mare proprietar, Lugoj. Teodor Crăciun, măcelar, Lugoj. Enachie Chiticean, comerciant, Mehadia. Pavel Lazar, comerciant, Mercina Const. Lazar, comerciant, Oravița-m. Zeno Mocsonyi, mare prop., Bulciu. Dr. Alex. Mocsonyi, mare proprietar. Birchiș. Dr. Iacob Major medic, Lugoj. Const. Morariu, agronom, Bocșa-română. Iosif Nedici, comerciant, Oravița-română. Dr. Iuliu Pușcariu, jude, Budapesta. Nicolae Popea, episcop, Caransebeș. Nicolae Proștean, avocat, Lugoj. Dr. Isidor Pop, avocat, Lugoj. Isaia Popovici preot, Silha. Dr. Iacob Parneu, avocat, Bocșa-m. Dr. G. Popovici, presb., gr. or., Lugoj. George Popovici, preot gr.-or., Cliciova. Nicolae Popescu, preot gr. cat. Raffna. Alex. Pavlovici, comerciant, Oravița-m. Ioan Prevaritura, econom, Berliște. Cristian, Pateșan, măcelar, Recița-m. Iuliu Roșu, econom, Vrani, Ioan Ruji, măcelar, Lugoj. Dumitru Rusu, preot Ticvaniu-mare. Iosif Stancovici, birtaș, Bocșa-mont. Toma Stanca, comerciant, Cacova. Teodor Stancovici, fabr., Valea-boului. Ioan Sferocoi, preot gr. or., Visag. Stefan Stancovici, propr., Caransebeș. Mitru Sporea, cărnătar, Caransebeș. Pavel Todorescu, proprietar, Budapesta. Ilie Trăilă, avocat, Oravița-montană. Vasa Teodor, privatier, Orșova. Ioan Vuc, comerciant, Bocșa-română.

Maî amintim, că dintre membrii congregaționali aleși deunăzi pe un ciclu de 3 resp. 6 ani, în număr de 300, 117 sunt Români. Avem deci membrii români în congregația comitatului Caras-Severin, viriliști și aleși, în număr de 170, adică 28.3% din numărul total (600) al membrilor.

— **Turiști dispăruți.** Din Viena vestește firul telegrafic, că doi turiști de acolo au perit fără de urmă. Intru căutarea lor s'au trimis trupe de ajutorare.

— **Pentru hrana sătenilor.** Ministerul de interne al României a mai cumpărat ieri următoarele cantități de cereale, spre a fi distribuite la sătenii aflați în lipsă:

Porumb s'au cumpărat 241 vagoane, din care s'au distribuit 55 în județul Buzeu, 28 în Fălciu, 30 în Dîmbrovița, 36 în Prahova, 50 în Tutova, 3 în Vaslui și 15 în Vlașca.

Grâu s'au cumpărat 226 vagoane, din care s'au distribuit 20 în județul Buzeu, 81 în Dîmbrovița, 24 în Fălciu, 20 în Ilfov, 20 în Prahova, 20 în Tutova, 12 în Ialomița și 29 în Teleorman.

Secară s'au cumpărat 66 vagoane, care au fost distribuite toată în județul Tulcea.

Cantitatea totală de cereale cumpărată până acum de ministerul de interne și distribuită, este după cum urmează:

Porumb s'au cumpărat 6412 vagoane, dintre care s'au distribuit 2392. În această cantitate sunt coprinse și cele 3400 vagoane cumpărate din La Plata.

Grâu s'au cumpărat 1039 vagoane care a fost tot distribuit.

Săcară s'au cumpărat 401 vagoane, care de asemenea a fost distribuită.

— **Cea mai nouă senzație a Parisului.** Capitala Franciei iar are o senzație, despre care se scrie următoarele: Conte Belle del Gente a făcut arătare la poliție, că pe mamă-sa, femeie bolnavicioasă o ține închisă unchiul său de patru ani de zile, pentru a pune mâna pe averea ei de milioane. Poliția de fapt a și aflat pe contesă, care dela 1900 a fost acolo deținută. Cumnatul contesei a fost deținut.

— **Un acuzat îndărătnic.** Din München se vestește următoarea întâmplare hazlie. Cu câte-va săptămâni mai înainte o femeie cunoscută în întreg orașul a primit citație dela judecătorie să se prezinte într-o afacere de datorie. Ea însă nu s'a prezentat, așa că judecătorul s'a văzut silit să ordoneze aducerea ei cu forță. Când agentul a intrat în casă, a aflat-o culcată în pat. Somată de către acesta să i urmeze la judecătorie, ea a spus, că nu-și găsește hainele, ear așa, în costumul Evei nu se poate duce. Ea adică își ascunsese toate hainele, chiar și cele mai necesare de pe dînsa. Agentul fu silit să se întoarcă napoi la

judecătorie fără ispravă. În urma asta, creditorii au cerut judecătorului, să se fixeze o altă zi, și totodată să ordoneze, ca pe ziua asta să fie adusă de salvatori îndărătnica femeie.

— **Un accident al contelui Tolstoi.** Marți contele Leo Tolstoi a avut cu ocaziunea preumblărei sale obișnuite de dimineața, un accident, care ușor putea să devină fatal. Spăriându-se calul de ceva, a sărit, trântind pe bătrânul scriitor de 70 ani într-o groapă adâncă. Din fericire nu i-s'a întâmplat nimic afară de niște răni mai ușoare. Tolstoi, care mai ani trecuți zăcea greu bolnav, s'a restaurat pe deplin, și este sănătos ca peștele.

— **Dragoste și vitriol.** Un sodal (călă) de metalurgie din Pesta voia să-și cerceteze amanta, o servitoare de 21 ani cu numele Mucsi Margit. Nici nu s'a făcut bine ziua când deschisă ușa să intre la dînsa, ea însă nu l-a primit tocmai amical, ba chiar l-a pofit să iasă din casă. În urma asta s'a iscat un schimb de cuvinte aspru între ambii, rezultatul căruia a fost că desperatul amarez a scos din buzunar o sticlă cu vitriol, pe care o deșertă în obrazul fetei. Fluidul i-a ars bietel fete toată fața, grumazul, mâinile și peptul. În această stare a fost transportată la spital, ear atentatorul a fost deținut.

— **Tulburări sângeroase între muncitorii italieni.** Intre muncitorii italieni se petrec iar sângeroase tulburări. Alături în ținutul Palambo muncitorii au arangiat demonstrații amenințătoare împotriva guvernului și a marilor proprietari. Au fost trimiși carabinieri pentru potolirea răscoalei și aceștia au împușcat în mulțime. Două femei au murit, mai mulți au rămas răniți. Demonstrații au aruncat cu petrii asupra carabinieri. — În ținutul Sostano s'a întâmplat asemenea tulburări între plugari și miliție.

— **Vifore mari pe malurile portugheze.** După cum se depeșează din Lisabona, pe malurile portugheze de câte-va zile bătute enorme vifore. Până aci cincisprezece cadavre au aruncat la suprafața valurile mării sbicuite. Vre'o șeasă sute pescari, sunt cu luntrele pe largul mării, în cea mai mare primejdie, neputând debarca la uscat. La gura fluviului Mondengo o barcă cu pescari s'a răsturnat și cinci pescari și-au aflat între valuri mormântul.

— **Moartea unui medic de 108 ani.** Zilele trecute a încetat din viață la Wirballen (Germania) un medic în etate de 108 ani. El era originar din Varșovia (Rusia), de unde s'a dus înainte cu 3 ani la Wirballen, unde era cumnatul său farmacist, la care bătrânul Esculap voia să-și petreacă ultimele zile câte îi vor mai fi ramas. În tinerețe a fost condamnat pentru delict politic la deportare pe 15 ani în Siberia, unde îi s'a permis să și continue meseria de medic. Aici și-a agonisit o avere de vre-o 200.000 ruble, pe care acum o testase cumnatului său, în casa căruia a merit.

— **Mare explozie de gaz în Londra.** Niște muncitori erau preocupați cu repararea țevii de gaz într-o pivniță a unei prăvălii de haine de pe calea Southamton-Row. Cum se siliau să tocmească o bucată nouă de țevă, gazul a eșit cu mare putere, așa că doi muncitori imediat și-au pierdut conștiința. După aceea pivnița s'a umplut repede cu gaz, care cu o puternică detonătură a explodat. Toate ferestrele s'au spart, în pivniță totul a fost nimic, chiar și trăsura, ce sta înaintea ușii dela pivniță, a fost izbită cu tot cu cai în mijlocul drumului. Pavajul s'a stricat la distanță de mai mulți metri, ear casele din apropiere toate s'au stricat. Cinci oameni au murit, ear 13 au fost răniți.

— **Tămăduirea oboșelii.** Cetim în ziare germane o știre prea curioasă asupra tămăduirii oboșelii. Anume un medic din Berlin cu numele Dr. Weichard a descoperit un fel de ser, care ar fi un remediu strălucit în contra oboșelii. Weichard adică a constatat, că și oboșeala este numai o boală ca multe altele, la care se produc în corpul omenesc materii chimice, care ca și ori-ce toxine împiedică funcțiunea normală a organismului. Asupra experimentărilor sale Dr. Weichard a referat într-una din ultimele ședințe ale societății de fiziologie germane. Aceste experimente consistă în următoarea procedură a savantului medic german. El a extras toxin din plasma musculară a animalelor moarte în urma

oboselei muschilor; din acest toxin a injectat animale, la care s'au prezentat aceleași simptome tipice de oboșeală. Prin asta cugetă doctorul Weichard de dovedit la evidență, că în adevăr descompunerea chimică este cauza oboșelii. Dr. Weichard însă a mers mai departe. El a injectat de repetate ori doze mici de toxin animalelor, în sângele cărora s'a produs un antitoxin, cu care oboșeala se poate tămădui. Animalele, cărora le-a injectat antitoxin, au putut suporta ori-ce oboșeală, în urma căreia alt animal ar fi succumbat. Dr. Weichard a făcut experiențe și la sine, dar asupra organismului său n'a avut nici un efect. Asupra acestui ser însă nu se poate spune părere finală, dar se pare, că acestia mărește forța și capacitatea de muncă a muschilor. Dr. Weichard voește de altcum să afle un ser și în contra oboșelii intelectuale, dar cum va avea să fie acest procedeu, numai el singur va ști. Pe viitor deci soldatul, înainte de ce va pleca la război, ori bietul student, ori rigorosant, înainte de ce s'ar supune la așa numitul „druk“, i-se va injecta din acest ser ominus, apoi nu vor mai avea de ce se teme mai mult de oboșeală. În chipul acesta vei putea asculta cu încordare permanentă ori-ce simfonie, ori-ce concert fie cât de plicticos, căci provezându-te cu o bună doză din acest antitoxin, înceată ori-ce oboșeală și plictiseală!

— **Asasinul adevărat al lui Plehve.** Din Londra se anunță: Corespondentul din Zürich al lui „Daily Express“ anunță, că Sassano, ucigașul ministrului de interne Plehve Joia trecută l a cercetat și a confirmat în fața lui, că a fugit din închisoarea din Petersburg, și că poliția rusă a pus în locul lui pe un alt individ, care a fost osîndit de către tribunalul din Petersburg.

— **Din Timișoara ni-se scrie că fițuca d'acolo scrisă românește și vestită pentru veninoasele atacuri față de cei mai bariți Români, e pusă sub sechestru.** Ear redactorul ei, osândit deja de atâtea ori pentru câte toate, e pus sub acuză criminală.

Curator al ziarului pus sub sechestru e numit dl E. Andreiescu.

— **Iuliu I., rege legitim al Franciei.** Ziarele din Paris vestesc, că zilele astea un bărbat cam de 50 de ani a cerut portarului dela palatul Elysée (unde locuiește președintele republicei), să-l admită la președinte. După ce i-a întins lui Cerberus o cartă de vizită, străinul începuse să grăiască:

— Anunță-mă la domnul Loubet (președintele republicei), căci aș dor să-l întreb când ar avea de cuget să-mi cedeze mie acest palat, al cărui adevărat stăpân sunt eu!

Portarul aruncând o privire repede asupra cartei de vizită, putu ceti grabnic cuvintele: „Iules I. Roi legitime de France“ (Iuliu I. rege legitim al Franciei). Portarul crezu, că are de a face cu un nebun, și voi să cheme un agent al ordinei publice. „Iuliu I.“ însă scoasă din buzunar o sedulă vânăță, pe care o arătă portarului zicând:

— Poștește și te uită, că nu-s nebun, nici poliția nu mă consideră de atare, ba chiar mă sprijinește.

Păzitorul palatului presidențial începuse să înțeleagă enigma. Se duse deci în biroul secretarului președintelui și se întoarsă iute cu o sumă oareș-care de bani, pe care o întinse drept elemosină „regelui legitim al Franciei“.

Dar cine este acest nou pretendent de tron francez? El este ce e drept un pretendent foarte original, interesant și în același timp nepericulos, așa că dl Loubet nu are nici o răcoare de pretendența lui.

„Iuliu I“ afirmă, că el este nepotul prințului Berry. Când dânsul prinsă veste, că la 21 Ianuarie (ziua aniversară a morții lui Ludovic XVI) în Paris se va oficia un requiem pentru odihna sufletească a decapitatului rege Ludovic XVI, el a adresat ministrului de culte francez o epistolă în pluralul maiestatic, în care a protestat energic și în care se dedea de moștenitorul legitim al Bourbonilor. El a cerut ministrului să fie împedat acest serviciu funebru. Epistola sa de protestare o terminase astfel: Dată în odaia Noastră din podul casei, unde Ne lasă lașitatea, prostia și negliobla guvernului republican să Ne tângim viața; 220, Rue de Faubourg St. Honoré, Jules I. roi legitime de France“.

Pretendentul de fapt nu a spus un neadevăr, căci el locuiește împreună cu mamă-sa într'un apartament îngust din podul unei case de chirie,

și este acum de 50 ani. El este tot cărunt, mustețele îi sunt albe, are fața lată și masivă, și nasul nobil, de corb, care seamănă cu acela al Bourbonilor. Iuliu I. poartă un căput de salon lung, închis până la grumaz și un cilindru după moda veche. Când vorbește de originea sa, el ia poziția unui om nobil și falnic de renumele străbunilor săi și zice arătând cu degetul spre capul său :

— Uită-te la mine domnul meu, și vezi nu represint eu doară adevăratul tip al Bourbonilor? Da, azi eu singur mai represint acest tip genuin...

Acesta este cel mai nou pretendent la tronul Franciei.

TELEGRAME.

Dela Port-Arthur.

Tokio, 23 Dec. (Reuter) Vasul de paza japonez Asagiri eră a prins vaporul englez King-Arthur, în momentul când acesta voia să părăsească portul Port-Arthurului. Se zice, că acest vapor avea să transpoarte muniții la Port-Arthur. Pe vapor erau oficeri ruși, cari voiau să ajungă la flota Balticeii.

Tokio, 23 Dec. Flota lui Togo bombardează ultimile torpiloare rusești din port. Vasul Sebastopol de eră începând ear se scufundă. Escadra japoneză eră a oprit pe loc un vas englez cu numele Migreta, care se silea să ajungă la Vladivostoc și care era încărcat cu marfă de contrabandă. Un alt vapor englez voia să rupă blocada dela Port-Arthur, dar n'a reușit.

Tokio, 23 Dec. Faima, că flota lui Togo a plecat la insulele Sanda, este lipsită de fond. Escadra stă și acum în fața Port-Arthurului, numai câte-va vase au fost trimise la Saseho, pentru a fi drese.

Londra, 23 Dec. Privitor la ocuparea întăriturii Kikvanșan, care se socotește cheia a cetății Port-Arthur, se telegrafiază din Tokio următoarele: Isbânda se datorește în primul rând generalului Samejima, care a condus lupta. El este un om bătrân, care nici nu se poate ține drept, dar cu toate astea are inimă de tinăr. La începutul războiului a fost împărțit să fie sftnic generalului Nogi. El a făcut întreg planul de cucerire a Kikvanșanului. Soldații cari s'au înștiințat de bună voie să meargă la asalt, și-au scris numele pe chivără, pantaloni și haine; ei știau că merg la moarte și cunoscând puterea granatelor cu cari se apăra Rușii, au voit ca ori cât vor fi de stâlcite de bombe trupurile lor, totuși rămășițele împrăștiate să se cunoască de pe numele scris pe haine. Intâiul șir care a dat năvală a suferit pierderi grozave din cauză că a năvălit prea iute: nainte de a sări în aer toate minele ce ei așezaseră în preajma întăriturii. Al doilea șir a trecut peste trupurile camarazilor lor ruși în bucăți ori acoperiți sub ruinele fortului și luplând vitejește piept la piept, au gonit pe Ruși, luând dela ei tunuri de tot felul, puști muniții.

Petersburg, 23 Dec. În Rusia întreagă face mare senzație următoarea poruncă de zi a generalului Grippenberg:

— Cine se pregătește să fugă de sub steag, să știe că va fi împușcat fără milă. Eu nu voiu da îndărăt în nici o împrejurare, aștept însă vitejie și dela oficerii mei. Însărcinez pe ori-cine să mă împuște când va vedea că ordon retragere.

Se vede că din oștirea rusească fug și oficerii, nu numai soldații de rând care pot.

Dintre cele 7 întărituri cari apăra cetatea Port-Arthur Japonezii au luat 5.

Felurimii.

Pedeapsa cu moarte la Kunguși. La începutul războiului, pericolul Kungușilor nu preocupa mult pe Ruși. Generalii ruși cunoscuseră mai înainte pe acești jefuitori chinezi și bandele lor le împrăștiase cu ușurință. Urmărirea fusese grea, căci acest dușman hotărât cunoștea toate drumurile și toate defileurile regiunii muntoase. Dar după câte-va lupte mai serioase, Rușii își ajunseră scopul.

De astă dată lucrurile se întâmplă cu totul altfel. Kungușii, rămășițe de pirați veniți din întreaga Chină orientală, au înțeles minunat că puteau să profite de situațiune și n'au încetat să țină drumurile pe unde treceau trupele generalului Kuropatkin. Se credea că ei sunt îndemnați de către Japonezi, dar Rușii au înțeles mai în urmă că nu e așa de ușor să se arunce discreditul asupra Japonezilor, până când au recunoscut în adevăr căți-va ofițeri japonezi printre șefii Kungușilor. Așa fiind, soarta acestor pirați se putea vedea mai din nainte: era împușcarea care se rezervă spionilor și trădătorilor. Când însă este vorba de Kungușii ordinari, Rușii preferă să creadă încredințeze Chinezilor ca să aplice justiția.

Se știe că aceștia din urmă au dus până la cel mai extrem rafinament arta supliciuului și rușii pricep bine ca pedepsele aplicate Kungușilor vor avea mai mult răsunet și vor produce o teamă mai salutară dacă execuția este îndreptată autorităților chineze cari se află sub influența lor. Astfel, în așteptarea aparițiunii lor înaintea tribunalului care cu siguranță le va tăia capetele, Kungușii îndură în închisoare câte-va suplicii preliminare, constituie deja o destul de simțitoare ispășire. Ilustrația pe care o publică Ziarul Călătorilor dă o probă destul de vorbitoare.

Acești doi Kunguși, prinși de cazaci, erau în închisoare înainte judecătoreii procesului. Unul e cu brațe întinse de alungul unei cruci, și trebuia să stea în același timp în genunchi, vreme de mai multe ore fără să poată face o mișcare; celalalt, de asemenea, în genunchi, este legat de un stâlp și strâns puternic de corp și de picioare cu o frânghie muiată în apă.

De aceste înspăimântătoare suplicii ei nu vor scăpa decât în ziua când judecătorul va ordona să le taie gâtul cu sabia. Dar tâlhăria și furtul atrag așa de mult pe acești oameni, încât supliciile par Kungușilor de mică importanță și ei cresc în număr din zi în zi.

ECONOMIE.

Arad, 23 Decembre st. n.

Plugul cu abur.

(Invențiune românească).

Zilele trecute dl general Pascu a ținut la Societatea Agrară din București o conferință asupra plugului cu abur inventat de d-sa și brevetat deja atât în Europa, cât și în America. Conferențiarul a enumerat mai întâi sistemele de pluguri întrebuințate azi la arătură și venind la plugul d-sale a spus, că primul plug inventat de d-sa și construit la Berlin a fost găsit de prima probă făcută lângă capitala Germaniei prea greu.

Adus în România și pus la încercare la firma Laza, s'a găsit că sistemul e bun, dar că e nevoie să fie mai ușor pentru a-l duce mai lesne înapoi și a face arătura curentă.

Dându-și osteneala spre a răspunde acestor cereri, dl gen. Pascu a ajuns la construirea plugului de azi, care poate fi tras de doi cai sau doi boi și nu cântărește mai mult de 770 kgr.

Cu acest plug d-sa a făcut experiență pe moșia d-lui Marghiloman din Buzău. Plugul a fost tras de doi cai de trăsură cu care a și făcut drumul din Buzău, la moșie.

Resultatul a fost, că în o jumătate de oră a făcut două mii metri pătrați de arătură, aceasta s'a găsit foarte bună, și brazda fără bolovan, ear conducerea plugului cât se poate de practică.

Plugul d-lui general Pascu poate ara patru hectare pe zi și aceasta fără multă cheltuială; 11 lei hectarul în loc de 20 cât costă azi pe dl Marghiloman cu plugul cu bascula.

Conferențiarul a arătat apoi desavantagiile plugului basculant și a dovedit, că cu sistemul d-sale toată forța mașinei este întrebuințată efectiv la arat, grație ușurimei plugului său față de cele duble basculante.

Sistemul d-sale de plug cu locomotivă între două pluguri, cari le acționează pe rând și dusul lor îndărăt la capătul brazdei prin câte-o cotingă specială trasă de doi cai, poate fi deci considerat cu mult mai bun.

Dl general Pascu a spus în urmă că plugul d-sale are o iuteală de 7—7 jum. kilometri pe oră, și că tinde să înlocuiască și plugurile de azi și mașina de treer, el putând fi întrebuințat și la arat și la treerat.

Incheind d-sa și-a exprimat speranța că marii agricultori din România, convingându-se de superioritatea plugului său față de celelalte, se vor grăbi să-l adopte în chiar interesul lor.

Bibliografie.

A apărut de Dr. Augustin Bunea canonic metrop. 1. *Metropolitul Dr. Ioan Vancea de Buteasa* schiță biografică, Blaj 1890, broșură de 41 pag. 20 fil. + 10 fil. porto postal.

2. *Cestiumi din dreptul și istoria bisericii românești unite*, Blaj 1893. Partea I. 269 pag. 8° scrisă de Dr. Alexandru Grama, costă 1 cor. 40 filer. Partea II. 400 pag. 8° scrisă de Dr. Augustin Bunea, costă 2 cor.

3. *Episcopul Ioan Inocențiu Micu-Klein*, (1728—1751) Blaj 8° mare, 422+XVI pag. Costă 4 cor., (pentru România 5 lei).

4. *Istoria scurtă a bisericii rom. unite cu Roma*, în Schematismul arhidiecesei de A.-Iulia și Făgăraș pe a 1900, costă 8 cor.

5. *Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750 făcută de vicarul episcopesc Petru Aron*, Sibiu 1901, costă 1 cor., + 10 fil., porto postal.

6. *Vechile episcopii românești: a Vadului, Geoagiului, Silvașului și Belgradului*, Blaj 1903 8° 162 pag. Prețul 2 sor., 50 fil., (pentru România 3 lei).

7. *Episcopii P. P. Aron și Dionisiu Novacovici*, sau istoria Românilor transilvăneni dela 1751 până la 1764, Blaj 1902. Prețul 4 cor. 50 filer. (pentru România 5 lei).

8. *Discursuri, Autonomia bisericească, Diverse*. Prețul 5 cor., (pentru România 6 lei).

Aceste cărți se pot procura dela tipografia semin. din Blaj (Balázsfalva) ori dela autorul spedându-se banii înainte, — ori contra rambursă.

390 — 19

Redactor responsabil: Sever Boen.

Editor-proprietar: George Nichin.

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

Compactor român în Arad.

Subscrierul imi iau voe a aduce la cunoștința onor. public român, că reintors din străinătate m'am stabilit în Arad, str. Weitzer János Nr. 7, unde mi am deschis un

Atelier de compactorie modernă,

arângiat cu mașinele cele mai nouă și mai perfecționate, sunt în plăcuta poziție a efectui ori ce lucrări atingătoare de această branșă dela cele mai simple până la cele mai fine legături de lux. Asemenea pentru legătura protoale p. cancelarie, cărți bisericești, cărți de rugăciuni pentru preș onorații domni preoți, în tomuri singuratiche ori în partii de orice mărime, pe lângă asigurarea uzut serviciu solid, prompt și ieftin.

În speranța, că onor. public român imi va oferi binevoitorul concurs, rămân

Cu distinsă stimă

Iustin Ardelean,

compactior.

CANCELARIA
architectului român
IOAN NIGA
ARAD, 456
Str. Atzél Péter Nr. 1.
(lângă Crucea Albă.)

Primește lucrări de inginerie și arhitectură, indeosebi bisericii, școli, cenzurări de zidiri.

Am onoare a aduce la binevoitoarea cunoștință a p. t. public, că pe Strada Kossuth Nr. 43 în Arad a trecut în posesiunea mea

prăvălia de faur

(mai înainte a lui Stamberger Jozsef)

După o experiență de mai mulți ani câștigată în faabric din Budapesta și Viena, am ajuns în plăcuta situațiune să pot îndeplini tot felul de lucrări dela cele mai simple până la cele mai complicate prompt și pentru prețuri foarte culante.

Rugând binevoitorul sprijin al onor. public, rămân Cu deosebit respect:

Végh István 337
măstru măsur.

Asigurați: viața, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Agentura principală în Arad.
A BANCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALE SIBIENE
„TRANSYLVANIA“

primește oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichș, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen fix, rente, zestre pentru felite, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 50—500 cor. se plătesc la moment în ziua morții întâmplate;
2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobile, mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, recvisite ș. a. prin spargere;
4. Contra grădinei: grâu, secară, orz, cucuruz, ovăs, viă (vinea), plante industriale: cânepă, in, hamei, nutreturi, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și ceruace mai în fiesce-care comună și direct prin

Agentura pincipală „Tanssylvania“ în Arad.

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

428 — 168

Asigurați contra furăturilor prin spargere: bani și tot ce aveți de preț!

Bijuterii, oroloage, aur călcat
și recvisite de argint, seduli de amantare cumpără pentru prețurile cele mai mari ori le schimbă pentru obiecte noi

DEUTSCH IZIDOR

ciasornicar și giuvaergiu

A R A D, Strada Bisericii
(Palatul minorităților.)
Isvorul cel mai estin de cumpărare de bijuterii și oroloage.

Igaz Sándor

ciasornicar și giuvaergiu.

A R A D, Piața Libertății
lângă edificiul teatru ul vechiu.
Aur și argint călcat cumpără p. prețul cel mai mare de zi, ori schimbă pentru alte obiecte de aur și argint.

GEYER FERENCZ,

OROLOGIER și GIUVAERGIU

(A R A D, STRADA WEITZER Nr. 5)

primește spre reparare cu garanță, oroloage de buzunar, de turn precum și ori-ce transformare de felul acesta.

Comande din provincie se efectuează prompt și culant.

459

Cu stimă:

GEYER FERENCZ,
STRADA WEITZER JÁNOS Nr. 5.

Aducem la binevoitoarea cunoștință a p. t. public că am cumpărat

Prăvălia lui Tămășdan

ce Calea Archiducelui Iosif Nr. 12 (Casa Fodor și Reisinger) și deci mă aflu în plăcuta poziție a face următorul ofert:

Cafea per kgr.	dela 1 fl. în sus.
Ciaî	dela 2 fl. jum. în sus
Zahăr	41 cruceri.
Lumânări de stearin per pachet	36 cruceri.

Apă minerală, cacao, chocoladă, cognac, rum și licher, specialitatea cea mai fină pentru prețul cel mai echitabil. De serviciu prompt și culant asigurăm on. public cumpărător.

Telefon 373.

Comande se îndeplinesc imediat

Intreg aranjamentul boltei este de vânzare.

Localul pentru prăvălie se poate da împreună cu pivnița mare și mică cu începere dela 1 Februarie.

Atențiune la firmă!

S'a deschis

Bazarul de pe piața Libertății

unde se vind pentru prețurile cele mai culante tot felul de obiecte pentru

cadourii de crăciun și anul nou

precum: ciorapi, tricouri, jucării, obiecte pentru fumat, săpunuri parfumate, ciorapi pentru bărbați, dame și copii, giamentane de școală și piață, măsae și batiste alte multe lucruri alese pe cari nu le înșirăm aci.

Cu deosebită stimă:

450

Rosemberg József

BAZARUL CEL MAI IEFTIN!

BANI

pe popietăți de pământ, case până la 60—70% a valorii nominale cu amortizație de 5—62 ani.

Conform sumei împrumutate pe lângă 4, 4 1/2, 5%.

Credit personal pe seama oficerilor, pensionarilor și funcționarilor.

Convertirea de datorii cu procente mari.

Imprumut anticipativ nu este.

Szathmáry Dezső

440

instituit de împrumuturi de bani.

ARAD, Strada Deák Ferenc Nr. 33.

(edificiul camerei advocațiale).

Agenți se acceptază.